

(Печат 5.2.2010)

Док, читајући ових дана новинске црне хронике, јавност размишља како су – „одмах ту поред нас“ – људи као што су браћа Шарић креирали своју „чудесно сунчану страну света“, а само понегде успе да прочита и статистику о оним постигнућима транзиције која више подсећају на учинак ратних разарања, него на резултате остваривања економских реформи, питања о пуком преживљавању постају неодложна, колико и промишљања о „стратегии даљег развоја“.

Наша саговорница, професор социологије на Београдском универзитету Вера Вратуша, одговарајући недавно, у анкети престоничког дневника на питање „Шта Србија треба прво да реши у 2010.“, навела је управо део неславних транзиционих „погодака“: око 500.000 људи је изгубило радно место, у прерађивачкој индустрији и грађевинарству је остало запослено само шест одсто од укупног броја запослених, покривеност увоза извозом опала је са 77 одсто 1990. на само 47 одсто, док је дуг порастао за 2,8 одсто... Инсистирање на овим чињеницама, није једино што је овај коментар издвојило од сличних прилога.

Ваш коментар о потреби преиспитивања стратегије транзиције у Србији, недавно објављен у дневној штампи, изазвао је велику пажњу. Резултати које и ви поминаете су поражавајући, али „темељита демократска расправа“ за коју се залажете – изостаје. Шта је било одлучујуће за крах толико жељених реформи у земљама социјализма?

Услов да се конкретно одговори на питање о главним узроцима досадашњих поражавајућих резултата 'транзиције', тј. пре свега приватизације, како у Србији тако и у већини других земаља источне Европе након 1989. године, јесте претходно прецизирање формулације 'толико жељене реформе'. Ова претерано апстрактна

формулација наике прикрива да се у свим савременим друштвима стално води више или мање интензивна класна борба управо око наметања властитих „жеља“ супротстављеној друштвеној групацији. Ради се заправо о покушају остваривања интереса супротстављених класа да очувају, квантитативно промене или квалитативно преобразе затечене својинске а са њима и све друге односе, зависно од тога колико се '(не)удобно' осећају у оквиру њих.

Другим речима, о узроцима и последицама 'транзиције', могуће је говорити само са неког одређеног класног становишта. То класно становиште по правилу остаје скривено иза представљања властитог становишта као опште-важећег и саморазумљивог. Прикривању највише доприноси употреба речи умирујуће неодређеног садржаја као што је то реформа.

Верујете да се значење речи свесно замагљује већ и у језику којим се у друштву појашњавају и „инсталирају“ корените промене?

Овој језичкој скривалици прибегла је током успона на власт старо-нова владајућа класа, састављена од припадника партијско-државне, привредне и културне бирократије односно технократије, те од све крупнијих 'ситних приватника'. Била је свесна да већина грађана не би прихватила на референдуму неопходном квалификованом већином да сама себи укине Уставом загарантовани положај самоуправитеља неотуђивом друштвеном својином, те да га замени положајем најамних радника на тржишту рада. Без обзира на све очигледнији јаз између уставних норми социјалистичког самоуправљања и реалних односа неједнаке моћи унутар организација удруженог рада још од краја шездесетих година прошлог века, сва истраживања јавног мњења су показивала, а показују и дан данас, да су вредности егалитаризма и солидарности више распрострањене међу широким слојевима грађана Србије него вредности приватног власништва и тржишне конкуренције. Разлог за то не треба тражити у ауторитарном карактеру и остацима традиционалног колективизма у менталитету нарочито индустријских и пољопривредних радника у до недавно аграрном и реално социјалистичком друштву, као што су то склони да чине теоретичари модернизма, него у вековном класном искуству израбљиваних и потлачених, да крупна капиталистичка приватна својина није и не може да буде темељ индивидуалне слободе, него само ропства велике већине грађана лишених приступа средствима за преживљавање.

У ком преломном тренутку је ово што зове „ропством“ постало реална чињеница у животу грађана?

Овај савремени робовласнички карактер крупне капиталистичке приватне својине дошао је нарочито до изражаја након потпуног одустајања млађане буржоазије од добровољне и тзв унутрашње масовне децентрализоване приватизације уз учешће запослених у власништву акција предузећа према закону из 1997. године, те њене замене 2001. године убрзаном принудном централизованом и већински спољашњом тендерском или аукцијском продајом новим власницима. Нови власници, махом нестручни и без искуства у одговарајућој привредној грани, у великом броју су упропастили преузета предузећа тежећи да спекулишу некретнинама и грађевинским простором, уместо да повећају њихову производну ефикасност. Ових дана сведоци смо како 'неприкосновени власник' „Навипа“ радницима у штрајку ускраћује храну и воду, не би ли скрхао њихов отпор својој самовољи.

Можемо да закључимо да кључни чинилац енормног обогаћења млађане буржоазије и њених идеолошких представника међу стручњацима разних профила, с једне стране, и погубног сатеривања на сам руб егзистенције широких слојева незапослених, те слабо и нередовно плаћених запослених индустријских и пољопривредних радника, с друге, јесте приватизација природног богатства и друштвеним радом генерација створеног капитала као таква.

Када поминемо језик у транзицији и скривено-откривена значења појмова, чини се да Ви говорите управо језиком блиским духу марксистичке филозофије, односно језиком „тврде“ политичке левице?

Као истраживач противречности глобалне структуре и развоја савремених друштава, између два основна макро појмовно-теоријско-методолошка приступа, стратификацијско-функционалистичко-позитивистичког, на једној страни, те класно-ново-материјалистичко-дијалектичког, на другој страни, определила сам се за овај други. Основни разлог за овакво моје свесно опредељење истраживачке стратегије јесте чињеница да само појам друштвене класе, већ по својој дефиницији, упућује на истраживање реално постојећих противречности између интереса великих друштвених групација које заузимају квалитативно различите (управљачко надзорне или извршилачке) функције у друштвеној подели рада и квалитативно различит однос према средствима за репродукцију живота (власнички или невласнички). Појам друштвеног слоја, напротив, прикрива ове реално постојеће противречности и упућује само на мерење квантитативне разлике између појединачних припадника великих друштвених групација који заузимају одговарајућа места на континуираним и наводно међусобно независним скалама економског богатства, политичке моћи и друштвеног угледа.

Појасните контекст “супротстављених класа” у овом времену.

Истина, класе „по себи“ у горе поменутом значењу, ретко се преображавају у чистом облику у класе „за себе“, то јест у самосвесне и самоорганизоване политичке делатнике усмерене на очување односно на укидање класне поделе рада и крупне приватне својине као њеног правног израза. Ова борба се већ више од пет векова одвија у оквирима специфичног историјског друштвеног система. Ради се о модерном капиталистичком систему који истовремено одликује јединственост светске привреде на једној страни, и фрагментираност његове политичке организације у националне државе, с друге. Као последица ове дуалне природе класне структуре, уместо интернационалног самоосвешћивања свих „презрених на свету“, далеко чешће смо сведоци самоосвешћивања статусних групација (расних, етничких, верских) унутар појединих националних држава. Ова појава је нарочито изражена у друштвеним ситуацијама где се огромна већина израбљиваног локалног становништва на периферији светске капиталистичке привреде у савезу са малобројном домаћом ситнобуржоаском интелигенцијом бори против колонијалне и империјалистичке експлоатације капиталиста центра и њихових регионалних и локалних савезника, од које експлоатације индиректних користи имају и тзв побуржоажени радници центра.

Да ли је приватизација, неминовно и законито, посао у којем добро пролазе само „лоши момци“?

Модели приватизације, истина, могу да буду мање лоши, па стога и последице мање погубне, као на пример у Словенији. Поред боље стартне позиције у оквиру обе Југославије, те подршке Запада током сепаратистичких и грђанских ратова деведесетих година, грађани Словеније су одбили да примене савете идеолошких представника транснационалне финансијске олигархије. Уместо да примене ‘шок терапију’ дерегулације, либерализације и убрзане приватизације, која се и даље спроводи у Србији, очували су најдуже државну банку, стратешка државна предузећа, системе и кадрове стасале у оквиру такозване самоуправне тржишне привреде. Све ово није спречило да бруто домаћи производ падне и у Словенији за 8.3 одсто у 2009. години. Пад БДП-а је и у Словенији пропраћен падом животног стандарда и порастом незапослености као и широм света, пошто је глобално доминантан капиталистички начин производње запао у системску кризу акумулације капитала услед унутрашње противречности потенцијално неограниченог развоја друштвене производне снаге рада, с једне стране, те паразитског присвајања, и спекулативне употребе неплаћеног вишка рада од стране малобројне финансијске олигархије, с друге.

Како коментаришете разлоге због којих највећи део наше друштвене елите, наравно међу њима и многе ваше колеге, нерадо јавно говоре о катастрофалним

учинцима транзиције?

То су они исти разлози због којих је својевремено ново-стара класа током успона на власт ћутала, боље рећи брижљиво скривала да њена основна намера није реформа социјализма него рестаурација капитализма. Земље СЕВ-а, Југославија и друге по самоименовању социјалистичке земље, запале су у стагнацију када су исцрпљене могућности екстензивног раста и дестимулативног и бирократизованог централног планирања, практично у исто време када су у стагфлацију и фискалну кризу запале и тзв државе благостања у земљама реалног капитализма, услед ударања у границе профитабилности. Током Другог светског рата дошло је до масовног разарања капитала и рада, који су још од Велике кризе депресије из 1929. године били 'сувишни' са становишта акумулације капитала. Средином седамдесетих година, у оквиру целовитог система светске капиталистичке привреде дошло је до исцрпљивања учинака овог разарања. Федералне резерве САД-а под контролом дванаест банкарских породица 1971. године укинуле су златни стандард да би штампањем без покрића све безвреднијег папирнатог долара, наметнутог као привилеговано средство плаћања у светској трговини, финансирале рат у Вијетнаму. Ова пракса је кулминирала последњих десет година када је након, по свој прилици инсценираног терористичког напада на Светски трговински центар и Пентагон, финансијска олигархија повела рат против 'осовине зла' и тероризма, а заправо за реколонизацију бившег 'другог' и 'трећег' света. Балон је пукао када су новчанице без покрића и многобројни деривати неколико десетина пута премашили укупну друштвену бруто производњу читавог света и више нису могли да буду шпекулативно пласирани у тржиште некретнинама. Капиталистички начин производње је поново запао у системску кризу депресије од 2008. године.

Управо о томе се довољно и разговетно не говори...

Мотив ћутања домаће млађане буржазије и њених идеолошких представника се променио само утолико што циљ овога пута више није био успон на власт него остајање на власти. Понављање системске кризе се десило сасвим супротно, донедашним тврдњама како страних тако и домаћих гласноговорника транснационалне финансијске олигархије, да се то више никада не може и неће поновити. Тренутно је главни задатак домаћих идеолошких представника капитала да замајавају грађане да је опоравак одмах иза угла, само још мало да се стрпе и стегну кајш док се до краја и према Закону усвојеном без праве легитимности, спроведе приватизација до краја. Осиромашеним, болесним и деквалификованим грађанима обећавају да ће добити хиљаду евра ако већ нису добили лихип за пристанак на досадашњи талас пљачкашке приватизације!

Приче о опоравку „одмах иза угла“ ипак пролазе!?

Превођење опљачканих и понижених грађана жедних преко воде све ће теже полазити за руком гласноговорницима капитала, с обзиром да је и раднички симбол петооктобарске (контра)револуције, Џо Багериста, симболички одевен у робијашко одело са бројем 05.10.2000. због изневерених обећања, разочарано закључио: „Власт је продала све, једино чекају да дођу странци и прогласе протекторат“. („Курир“, 6. октобар 2009) Домаћа интелигенција ни у ћутању ни у милозвучном замајавању грађана разним врстама апологије приватизације, није ни оригинална ни усамљена у свету. Чини се да постоји заправо међусобно утркивање ко ће први домаћу јавност да засени најновијом терминолошком модом означавања савремених друштава војно организованих у НАТО као ризичних, рефлексивних, информатичких, на знању утемељених и слично, само не као капиталистичких и империјалистичких.

Транзиција на Балкану је сасвим посебна, већ и зато што је била наметнута ратом и санкцијама. Ви упозоравате: „Важно је да учимо да непосредни актери војне интервенције НАТО-а у СРЈ попут Строба Талбота, бившег заменика државног секретара САД-а, отворено признају да је отпор ‘Милошевићеве Југославије’ према ‘ширим трендовима’ политичких и економских реформи – а не судбина косовских Албанаца – оно што најбоље објашњава НАТО рат“.

За иоле пажљивије посматраче својевремене транзиције из предкапиталистичких у капиталистички начин производње нема ничег посебног ни шокантног у чињеници да управо рат и насиље представљају ‘царски’ пут такозване ‘првобитне’ акумулације капитала, односно средство одвајање непосредних произвођача од средстава за производњу и њихово претварање у двоструко слободне модерне робове економски принуђене да на тржишту продају своју једину робу, радну снагу. Предузетништво и вредности постигнућа више или мање подстакнути радним етикама светских религија или инстант курсевима демократије и менаџмента, на којима инсистирају страни и домаћи теоретичари модернизације, могу да објасне само ‘пужевски’ пут укрупњавања ситне индустријске и пољопривредне буржоазије која првобитно и сама ради са средствима производње у личном или породичном власништву. У погледу употребе рата и насиља се ништа битно није променило од продуженог петнаестог века. Где год се појави отпор ширењу или рестаурацији капитализма, полуколонијалне, али и класичне колонијалне зависности, отпор се савладава војном силом.

Са употребом „голе“ силе ипак се тактизира, мада смо све чешће сведоци и нимало прикривених бестијалних агресија.

Војна техника је само унапредовала од топовњача до бомбардера са радиоактивним пројектилама. Финансијска и корпоративна транснационална буржоазија их употребљава са геноцидном суровошћу да би обесхрабрила отпор у другим срединама. Бахата искреност појединих гласноговорника капитала само отежава посао оном делу идеолошких представника капитала који су свесни да је неопходан извештајан степен легитимације и прикривања голе силе као сталне потенције капиталистичког начина производње. Није могуће неограничено седети на власти на исуканим бајонетима, пошто гола сила постаје прескупа и све рањивија на удруживање и револуционарни бунт масе народа који више нема шта да изгуби, а има шансу да преузме своју судбину у своје руке.

Чиненица да је „српски диктатор“ понајвише страдао због отпора безрезервном прихватању система и економског устројства либералног капитализма данас је у српском друштву забрањена тема, велика „јерес“ о којој разумни људи не причају? Одкуда толико, рекло би се – трагичне друштвене кратковидости?

Оно што називате 'друштвеном кратковидошћу' је заправо милионима америчких долара и других валута земаља војно организованих у НАТО, плаћена медијска кампања жигосања као диктатора свих народних вођа који су сваки у своје време били, а многи су и данас, врло популарни у властитом народу попут Фидела Кастра, Хуга Чавеза, Лукаченка, зато што се опиру 'ширим трендовима економских и политичких реформи' по наметнутом моделу и у интересу транснационалног капитала. Медијску демонизацију, фабрикацију гласина и формирање непријатељског јавног мњења према непоћудним председницима, у стопу прате и други инструменти покушаја њиховог свргавања са власти. Ови инструменти укључују финансирање домаће демократске опозиције, невладиних организација, сепаратистичких и терористичких оружаних формација, завођење економских санкција, па ако ни то није довољно, онда следе директне војне интервенције од којих страдају читави народи.

Главни финансијери демократских револуција дугиних боја и пучева против 'диктатора' су милозвучни институти за отворено друштво, за мир, фондације за демократију и за помоћ демократији. Критички интелектуалци Пољске указују и на велико финансијско ангажовање католичке цркве у рушењу како комуниста са власти, тако и актуелних непоћудних председника у суседним земљама, пратећи политички субверзивну делатност, унијаћењем православног становништва у земљама насталим након распада СССР.

Кампања против „диктатора“ Милошевића била је, чини се, једна од најжешћих?

У околностима трајања медијске и академске кампање критике ‘блокирања транзиције’ за време председниковања Слободана Милошевића, освежавајуће звучи коментар једног његовог оштрог критичара и својевременог главног домаћег финансијера Демократске странке, да је Деспот, како га је назвао „био изабран на демократски начин, да је побеђивао у свим изборним циклусима и имао пуну подршку народа за своју катастрофалну политику.“ (Сетимо се да је за правоваљани избор потоњих председника било неопходно да се промене одвише захтевне одредбе изборног закона у погледу излазности бирача у првом кругу председничких избора). Одајући пошту Борки Вучић која је погинула под сумњивим околностима Бранко Драгаш закључује: „Знам да је њеним умећем и везама по свету, српска привреда добијала енергенте, опрему, резервне делове и сировине како би могла да ради у условима санкција, приходује и запошљава раднике. Њеним залагањем и ургирањем успела је српска привреда, нарочито велики државни системи, да се одрже.“
(<http://www.dragas.biz/content/view/6388/69/>)

Када, наводећи поразне учинке транзиције кажете: Треба хитно зауставити угрожавање самог биолошког опстанка становништва у Србији, треба да обновимо и преусмеримо процес материјалне производње на солидарно стварање услова за достојанствен живот, рад и развој креативних способности свих грађана – дакле када то кажете, разумно је поставити вам питање: ДА, АЛИ КАКО то сада учинити?

Онако како то раде грађани управо у земљама у којима су њихови председници оцрњени као диктатори у медијима под контролом транснационалног финансијског и корпоративног капитала. У овим земљама су натпросечно висока издвајања из буџета за свима доступно здравство, образовање, становање, дугорочне и готово бескаматне кредите за развој производних и потрошачких кооператива и у најсиромашнијим комунама уз учешће у одлучивању свих становника.

Модел приватизације који се спроводи у Србији назвали сте – процесом без легитимитета. Многи додају и – „легаллизованом пљачком“. Необично је ипак, што су инспиратори и ментори овог модела, спровођеног под будним оком ММФ-а, већ деценију у врху српске власти као арогантна „одабрана машина политичара који знају боље од већине грађана шта је добро за њих“!?

У свим класним друштвима није необично, него је заправо правило да владајућа класа користи државни апарат управо да би легализовала своју нелегитимну пљачку и тлачење. Већ поменути Бранко Драгаш је спроводитеље налога ММФ-а назвао тржишним фундаменталистима. Они су након извршене контрареволуције и доласка окупационе власти, без стручног знања и искуства рада у привреди, а наоружани пушкама и моткама, упали директно са улице у Народну банку, кључне инфраструктурне системе и предузећа. Уништавање домаћег банкарства и пљачкашка распродаја стратешких предузећа на добош за мале паре и провизују на приватном рачуну, Драгаша не чуди пошто су тржишни фундаменталисти и доведени на власт са задатком да слома економску моћ Србије.

Спровођене неolibералног концепта принудне и убрзане приватизације који је, између осталог, Србију „готово затрпе властите индустријске производне претворио у презадужено полуколонијално тржиште за увозну робу“, наставља се. Неки стручњаци упозоравају да нас очекује други талас приватизације, можда погубнији од пређашњег?

Тржишни фундаменталисти заиста још увек нису потпуно завршили добијени задатак па сада ужурбано настоје да то учине. Једино од грађана Србије зависи да ли ће успети да се одрже на власти док не буду могли својим менторима да поднесу извештај да Србије, као иоле суверене политичке организације својих грађана, више нема.

Како то да домаћи тржишни фундаменталисти не спомину да је драматична криза капитализма довела у питање неolibерални концепт толико да се у САД на пример држава (а не тржиште) одлучујуће уплиће у послове управљања економијом?

Немам утисак да домаћи тржишни фундаменталисти успешно прећуткују повећано уплитање државе у привредне токове у САД-у и другим капиталистичким земљама центра. Они су једноставно теоријски занемели као и њихови појмовно-теоријско-методолошки ментори пошто немају иманентно објашњење појаве системске кризе. У оквиру њиховог система објашњења и разумевања друштва у којем живе, наима, нема места за тумачење кризе унутрашњим противречностима између употребне и прометне вредности свих роба, а нарочито радне снаге друштвених људи. На практично-политичком плану, стиче се утисак да се један део њих престројава у ходу, те када су у прилици и сами примењују неке мере државне интервенције. Кључно је да се уочи да постоји значајна разлика у самим мерама које држава предузима зависно од тога која фракција буржоазије се дочепа полуга власти, паразитско спекулативна банкарска и трговачка олигархија, или производно оријентисани индустријски и аграрни

капитал.

Шта је алтернатива (наравно, у оквиру „одрживе садашњости и будућности“) бестијалној приватизационој пљачки?

Прва хитна мера требало би да буде преиспитивање досадашње приватизације, поништавање оних које су биле не само нелегитимне него и нелегалне, те доношење закона о забрани распродаје преосталих домаћих банака (као што је то случај у Француској), природних богатства, инфраструктурних система и јавних служби. Њихова даља распродаја елиминисала би сваку могућност спровођења било какве стратегије друштвеног развоја усмерене на задовољавање потреба огромне већине становништва, уместо на приватне екстрапрофите олигархије.

У циљу праведније расподеле друштвено створеног богатства, треба повећати минималне најамнине и пензије и тиме повећати масовну платежно способну потражњу за производе домаће индустрије и пољопривреде, увести прогресивно опорезивање најбогатијих, обавезу страних компанија да део профита реинвестирају у Србији, као и право запослених на учешће у добити и у одличивању у домаћим и страним предузећима.

Ово охрабрујуће и лепо звучи, али јаз између поменутог „треба“ у стварности готово да делује непремостиво!

Није – ако запослени приступе окупацији предузећа у којима приватни власници саботирају или не знају да организују производњу. То су урадили запослени у Аргентини након девалвације домаће валуте, масовног бега капитала и стављања фабрика под кључ. Треба размотрити и могућност и на референдуму одлучити да ли да смањимо тежину јарма дужничког ропства, у које су нас увалили тржишни фундаменталисти дуплирањем задужености и преполовљивањем покривености увоза извозом за десет година своје владавине. Треба прогласити мораторијум на отплату дуга и преусмерити позајмљена средства у производњу. Ваља и обновити тужбу против НАТО-а и захтев за одштетом због почињеног злочина против мира и геноцидног разарања радиоактивним пројектилима, чије су само директне материјалне штете по конзервативним проценама износиле 30 милијарди долара. Смањењу дефицита платног биланса допринело би и опорезивање увоза и подстицање извоза од добијених средстава, уместо до недавно једностраног спровођења споразума о слободној трговини на штету домаће индустрије.

На којим претпоставкама се темељи ваше уверење да алтернатива постоји?

Оно што учвршћује уверење да алтернатива постоји и да стасавају субјекти који ће је дефинисати и спровести, јесте појава облика самоорганизовања разбаштињених, обесправљених и егзистенцијално угрожених радника и грађана Србије у борби против антидемократских процеса који генеришу екстремну социјалну неједнакост. Под мобилишућом паролом „доста кукања, организујмо се“, ангажовани студенти, млади људи и жене окупљени око Покрета за Слободу, своје образовање и енергију уложили су у подршку писаном речју и директном акцијом судбоносној социјалној борби радника за очување производње у својим предузећима. Чувајући своја радна места они дугорочно доприносе и преокретању досадашњег негативног тренда деиндустријализације земље, као и подстицању непосредног демократског учешћа широких слојева људи у решавању егзистенцијалних проблема који их се непосредно тичу.

Колико је у овом тренутку реално остварив поменути облик „самоорганизована“ и где су његови центри?

Координациони одбор радничких протеста за сада обухвата представнике штрајкачких одбора предузећа у Зрењанину, Рачи, Крагујевцу, Њуприји, Београду и Вршцу. Сваким даном повећава се број учлањених. Делегати штрајкачких одбора радника окупљају се на састанцима Координационог одбора, анализирају документацију, артикулишу приоритетан захтев, размењују искуства која преносе својим колегама. Када сами штрајкачи одлуче шта ће од њих применити, пишу саопштења за јавност и шаљу захтеве главном адресату протеста. Чланови Координационог одбора узајамно се подржавају да остану упорни у окупацији предузећа која имају озбиљне производне могућности, у уличним протестима и избацивању неодговорних нових власника који свесно покушавају да униште производњу у предузећима која су радници деценијама градили ради прања новца и шпекулисања скупим грађевинским земљиштем. Циљ протеста је вршење притиска на корумпиране државне институције попут Агенције за приватизацију, да испуњавају своју законску обавезу и контролишу спровођење уговора о приватизацији. Радници „Југоремедије“, „Заставе електро“ и „Раванице“ успели су да сачувају своје фабрике, а радници и раднице „Рашке“, „Шинвоза“, „БЕК-а“, „Трудбеникградње“, „Срболека“, „Вршачких винограда“ и „Ипока“, још увек се боре. Контакти постоје и са „Копаником“ из Куршумлије да се подржи поновно покретање производње и тако спасе читав град.

Није тајна да су поједине групе о којима говорите изложене својеврсним мерама репресије!

Упркос непријатним искуствима легитимисања од стране полиције, преовлађује позитивно искуство да обични чланови полиције отворено кажу да ће бити на страни радника пошто су разумели оправданост њихове борбе. У погледу односа према постојећим регистрованим синдикатима, пракса је показала да је плодна сарадња са локалним подружницама чији су синдикалисти подложнији радничкој контроли. За разлику од њих, уочено је одсуство ангажовања бирократизованих и корумпираних руководства у синдикалним централама на повезивању радничких протеста у одбрани интереса радника, па чак и свесни покушаји саботирања радничких протеста.

Клонећи се политикантских и идеолошких парола и грандиозних планова који тренутно превазилазе њихове капацете, ресурсе и инфраструктуру, залажу се за доношење системских мера враћања власништва грађевинског земљишта и акција предузећа у државном власништву локалним самоуправима. Локалне самоуправе више су заинтересоване за очување запослења локалног становништва у последњим предузећима која су некако преживела приватизацију и подложније су демократској контроли самих радника, од централизоване власти у главном граду.

Искуство нам говори да изборне (страначке) промене власти у локалним срединама не доводе и до суштинских животних и друштвених промена!?

Свесни да пука персонална промена на власти ништа системски неће променити, као главни проблем уочавају то што политичке странке исисавају новац из ретких предузећа у којима се очувала производња за финансирање опстанка на власти тако што постављају 'своје' нестручне људе да њима управљају. Заметак јасно артикулисане радничке партије виде у Равноправности коју су основали радници „Југоремедије“, како би свој успех у борби за фабрику заштитили и политичким путем. Они помажу радничке групе у и изван Зрењанина. У перспективи теже стварању независног и демократског радничког покрета у којем ће крајњи циљеви друштва равноправности, социјалне правде, без угњетавања и неимаштине као претпоставци личне слободе, бити присутни у средствима борбе и начину свакодневног приближавања њиховом остварењу.

А до тада?

До тада упозоравају власт да се дубоки проблеми укидања радних места настали пљачкашком приватизацијом не могу решити мерама повезивања стажа и једнократне новчане помоћи и да ни у једној земљи која себе сматра демократском, влада не сме да ограничава право на мирно изражавање незадовољства, те да одустане од најављене репресије над радничким протестима.

Да ли је деловање Покрета за слободу и Координационог одбора својеврсно позивање на „рестаурацију“ социјализма и какве шансе данас у нашем друштву имају овакве идеје?

Не желећи да ризикујем да их погрешно тумачим, изнећу своје мишљење о постављеном питању. Могло би се говорити о рестаурацији социјализма да је у светским размерама постојао квалитативно нови начин производње, пре свега, да је у оквиру њега била укинута класна подела рада. Стварност је била друкчија, тек се помаљао нови начин производње у оквиру доминације капиталистичког у светским размерама. При томе су замеци новог били свакодневно притиснути историјски наслеђеним недовољно развијеним производним снагама у бившим колонијама и полуколонијама, те више или мање отвореном војном интервенцијом империјалистичких сила које свим силама настоје да их врате или задрже у колонијалном и неоколонијалном положају, односно у оквиру међународних манифестација класне поделе рада.

У овим светско-историјским околностима, мислим да је мудро да припадници Покрета и Одбора избегавају употребу контроверзних и злоупотребу компромитованих израза. Како назвати друкчије него злоупотребом, када су самозване радничке, социјалистичке и социалдемократске партије у свету и код нас спроводиле и даље спроводе програм приватизације разних облика колективне својине често још безобзирније од партија које су већ по својем имену усмерене на конзервирање капитализма?

Почетни облици самоорганизовања и преузимања иницијативе од стране запослених у неуспешно приватизованим предузећима с циљем да одрже производњу и радна места, као и подршка коју им у томе пружају практично сви припадници локалне заједнице, а све више и житељи других средина са истоврсним проблемима, нарочито критички део високо образованих припадника ситне буржоазије, очигледно показују да је примитивна акумулација капитала дошла до границе друштвене сношљивости у Србији. У таквој конкретној констелацији односа, важније од именована предузетих мера, јесте да се спречи довршавање распродаје природног и друштвено произведеног богатства.

Шта ви мислите о могућности „повратка“ социјализма?

Лично немам дилему око тога да уколико огромна већина за човечанство не одабере квалитативни скок у социјализам, цикличне и све разорније системске кризе ће све нас из капитализма као модерног ропства, довести преко друштвено произведених катастрофа, до самоуништења.

(Разговор водила **Љиљана Богдановић**)